

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

ГОД. I.

ИЗДАЄ

ТЕЧ. I.

ДИМИТРІЙ ІОВАНОВИЧЪ.

Неделя, 26. Іуліа.

Число 8.

1842.

У ЗДИСАЙ.

одъ

Димитрія Арнота.

Србска браћо даљно разсејана
По лејама божествене тврди,
Гдје год ми сте на земальском круту
Ход'те амо, шир'те нѣдра братска!
Та дружевна справна ми є душа,
Да одлеће на сусрѣтъ Србиству,
Да цѣлива својородног друга,
И поздрави са братскимъ се грудма! —
Ход'те браћо! ходи роде Србскій!
Ход' на саборъ, на дружевну сайму,
Па ми одви узвилѣну тайну,
Да ју лечимъ што болѣ узмогу.
Мелемъ иносимъ съ предѣла Вулкански,
Гдѣ юшъ муња кривудала ије! —
А я ћути съ нагимъ срцемъ братскимъ
Прострети се у паручь душевну:
Некъ се диви туђеродна завистъ
Како браћа светкую дружевностъ.
Ходи роде! севицукъ душа тужна
Пуће срце у грудма некапимъ.
Безъ тебе самъ и кодъ людста самацъ,
Блудникъ тужанъ и кодъ пуногъ свѣтъ? —
Пазаръ Новыи, и престолный Проприенъ,
Соколъ, Средацъ, и Приштина стара,
Опеть рајатъ свомъ ће Србству дике,
Па у Жичи^(*), прославлѣнной право,
Заори ће славиошвнимъ гласомъ
Опеть Србство надъ дикимъ юнакомъ;
Само некъ се пре достојица слутни
Право збуде заслуженогъ Србства;
Некъ будућностъ срећу право дели,
Па ће синутъ зора златосјајна
Дајной патици поклизнутогъ рода. —

Слетай роде духомъ сајдинства
У средь стана любезнога Србства,
Па га зовни у пространство градио,
Некъ потражи подъ област'ма Феба
Милогъ брата, любезнога Срба;
Па га зовни у храмъ слоге драге,
Гдѣ ће видитъ вѣничанога вѣница
Свои дѣда и Царева Србски —
Гдѣ му цвили у самоћи тужной: —
Прахъ и племанъ одъ пустоће давне
Обсую се око сия дивногъ! —
Ту некъ клекне са истиномъ душомъ,
Некъ с' завѣри докъ му клетве трае,
Да за срећу свога милогъ рода
Духомъ честногъ текъ Србиства дише,
И да Србскимъ „Светыни“ у грудма
Слога пламти и честитость права. —
Па одатле некъ заврве вѣрни
На Косово, крвлю пошкодљено
Праотаца и дѣдова свои, —
Некъ прекриле као сродна чада
Крвно полѣ Србскогъ пропалишта,
Некъ очате молбу опроштая,
Покаянѣ исповѣде Богу,
И милости запросе спасења;
Некъ ороše сузиомъ спомена
Разсадъ Лавра, Палма и Купреса,
Укоренѣв славомъ надъ гробов' љимъ. —
Ту некъ стеку съ цѣлогъ се туђинства
Одъ Адриј до Кинискe стрми:
Све некъ буде прежалостнимъ гласомъ,
На опело догаја црногъ. —
Ту некъ Крањицъ брата свогъ Босанца,
Дубровчанинъ, друга Црногорца,
Далматинацъ свогъ милогъ Хрвата,
Србјанацъ честитогъ Славонца,
Истрјанацъ драгога Штаерца,
А Бачванинъ свогъ Банаћанина
Братскимъ грудма, тоplымъ чувства жаромъ,
Къ срцу иѣжномъ притргли превѣранъ;

^(*) Ту є првый Царъ Стефанъ одъ свог брата Светогъ Саве за Цара помазанъ био.

Тѣше съ надомъ узаймноста будуѣства,
Злобу требе споменомъ Србиѣства;
Ту некъ сбаце себичности ланце,
И единство у общтини траже;
Да се корень слободности Србске
Одсадъ никадъ тужанъ! не зания.

У Оросламошу.

РѢЧЬ У СВОЄ ДОБА.

I.

Безъ добре младости нема памет-
не старости.

одъ

Людевита Вукотиновића.

У свакой ствари, и у свакомъ предмету оно є време свагда најважније, у којемъ стварь свой животъ, свое обличје, и свое быће добија. Ово проницанѣ и истога быћа постојанић; ово слаганѣ различиты странака, противни уплива и утиштења; ова борба унутарни живалија, докъ се право размѣрѣ (proportion) и складност (harmonia) удова и чланака установи, — ово є најважније време: јеръ какова се онда у ствари иђтила породе, какови се онда знаци укажу, тако се и даље потези значајни и билѣге разлучујуће у онтре, яспнє, пакъ и чврсће утврде.

Неспоминяюћи ићемо и на извань себе гибивога живота неимајуће ствари, кое се по законима, понѣшто већь откривенымъ, већиномъ ипакъ сакривенимъ, изъ тайности нарави рађају, прелазимъ на створъ, кој се човекомъ именује. Овай човекъ, најслабије свију створења быће, дуго времена физично само живећи, безъ прирођены властитостї тѣлесны, и безъ најманѣга слутења божествене искре, тако є слабъ, да бы свакако, да се великимъ дворећемъ, настојаваћемъ и бригомъ не чува, пропасти морао.... Ову слабоћу накнадио є вишњији рavnитељ, вишњији духъ, коимъ су сви свѣтлови напунђени, странкомъ свое вѣчне ватре, искромъ једномъ, коя увѣкъ горућа манѣ или вишње дѣлује у кругове живота свога. Ова є искра умъ, душа, или можебити срће,

На томъ мѣсту столуе висока она значайна билѣга, коя настъ чини господити свѣту, вѣговимъ слабоћама, пакостима, вѣговимъ вѣковима, или кланяти се маленкостима одъ ићга, коя чине у свѣту хиляду новы, на чврсте камените истине сазиданы идеалны свѣтова, и коя бы настъ, да нисмо тежкоћомъ тѣла ограничени, у небеса узносила. Овде столуе света слобода, којомъ се дичи умъ, душа наша, непадајући у никакво робство, ни вериге. Ништа ни є ипакъ на томъ свѣту, што не бы непрѣятеля имало,... тако и убога слободна наша душа неима већега непрѣятеля, него мракъ, неизнанѣ. Запреке, кое се уму при развијању ићговы способностї стављају, тару му слободу и бистроћу.

Мужкій є пољ онай елементъ, изъ којега састоје ступови, носећи станѣ нашега душевнога свѣта, и ићгове среће. Краснији пољ само є уресъ (die Zierde) унутарни предѣла, који на укraшенї и на слогу поєдины бытны ствариј спадају. Мужкій є пољ моћь, јакость, умъ; женскиј пољ є благость, кодъ многи слабость, али срће у свимъ стварма.... Красниј є пољ биоутерріа наша, коя є драгоценна, и коју чувати валија. Али шта ћемо съ онимъ, који треба, да јакъ буде? који мора вишне јошь на леђи носити, него зракъ, који му тѣло тишти? Нетреба ту само Титана тѣломъ, а Пигмеа духомъ;— него о томъ бы се највише радити морало, да домовина у обоемъ обзиру чврсты Атлета добије. Наши отци, и наше матере тако су настъ де чаке одржали, да одъ свакога тврђега ела индигестија добијамо, одъ свакога вѣтра хуњавицу, и одъ сваке промѣне времена реуматизамъ. Који су изнимка изъ ове жалостне регуле, они то само нарави, и срећной својој тѣлесной јакости захвалити имају. Нећемо мы, да незахвалнији будемо нашимъ старцима (Боже сачувай!), само валија, да сада помислимо, како ћемо да нашъ подмладакъ ојачимо.

Особито бы морао свакій отаць на то гледати, да свое сынове одъ малы ногу на тврђай животъ научи. За ту сврху наиболѣе развіялъ тѣлесны сила подпомоћи. Нетреба дѣцу у топлыемъ собама кувати, и сувишнимъ халывама морити. Обично мысле учене го-спое, кое у редъ тако названы „Blaustrum-ryegi“ спадаю, да е яко паметно, кадъ су малена дѣца цѣлый данъ упрежена, кадъ се мораю увѣкъ учити, на свако гибанѣ, кретанѣ и корачанѣ пазити, и у првої не-дужной, веселости прикладной младости своєй старину већъ педантомъ подобни постати. Дечакъ треба да скаче, трчи, и на мрзло, тепло, тврдо, мекано, добро и зло да се научи. Кадъ младићемъ постане, ништа му користнє ни є, него учити, и не-престано вѣжбати свое тѣло. Ту вали да се поправимо.... Волтигирати, яхати, мей-данити, пливати, плесати (*tanzen*) и т. д.... то су ствари, кое су свакомъ младићу необходно потребне. Нетреба човекъ зато мейданција да буде, мыслећи, да у томе якость и важность мужа стои, ако онъ, који уме сабљомъ махати, на тай рачунъ друге люде врећа, и дрзовитоску својомъ осрамоћує; мыслећи, да ће себи юначтвомъ таковимъ честь и име Ахилево прибавити. Науке овакове потребите су, за да удове наше у непрестаномъ послованю уздржимо. Изъ тога слѣди стало и яко здравље, кое на бистроћу и живость духа нашега найвећи упливъ има. Мысли ли заръ ткогодъ, да мужу сабља не доликує тако добро, као перо?... Колико бы ій се машъ у старости својой на подагру, хирагру, на слабость очію, желудца, главе ит. д. тужити морало, да су младость свою болѣ употребили, и тѣло свое болѣ увѣжбавали.... Ово є тако важно, да ни є моћи доста молити отцеве и матере, да па овай предметъ пазе и найвећу позорность на то обрате. Елефански слова треба тому!.. Свакій младићъ добија по младости својой срећку (*Loos*) једну у руку. Свака готово срећка

мора примѣранъ добытакъ стећи, ако ѿ са-мо младићъ лакоумно не забаци. Онъ има тако рећи асигнацију на срећу у својој руци, само заиграти є нетреба.

Да ставимо дакле, да смо младиће са-да окрѣшили, оячали и тимъ начиномъ одъ весма погибелне ефемијације ослободили. Нетреба се бояти вѣтра, нетреба се боязљиво чувати крѣпкога јела, нетреба быти хидропатомъ, нити винопатомъ, нетреба быти двораниномъ высокога жертвеника туалета, нити робомъ несталне богинѣ моде.... Друга намъ сада часть остає, и то велеважна часть, изображенѣ духа у младићу. О томъ предмету немогу ништа новога казати. Толико већъ има училишта, толико заведења, академија, толико свеучилишта за изображенѣ младића, да бы одвише было штогодъ писати; само опоменути треба младиће, да се уче, и то оштро уче, и да се труде по томъ у редъ други, већъ у просвѣти высоко стоећи, народа ступити. Када тко макаръ и крозъ 10, 12, или 24 школа проплива, то нека мысли: да и пакъ ништа пезна, него теорију. Што є кротка мирна тео-рија приповѣдала, то ће строга и оштра практика извести. Ни є доста фино обученимъ быти, и у понхалици французской и гентлеманії енглез-кой ињку племенитость тражити, подъ кое кабанишомъ проста глупость и неслана аф-фекција, гадњи на средњи вѣкъ спадајући аристократизамъ и весма често шупля глава лежи или болѣ ушеса диже.... Ако є и Французы и Енглези штогодъ учинјо, да си вериге одъ етикет-та олакша, онъ є зато духомъ изображенъ, и пунъ благости и вкуса у своимъ рѣчма и дѣлма. Кодъ нась пакъ... само истишу ре-цимо... кадъ тко одъ тако званога „*savoir faire, i savoir vivre*“ малко разуме, већъ се вitezомъ држи свю салона.*). Онай ле-

*) Истина, да є таковы мало, само што се и ти ињкои за много и велико држе.

gér ни е тако ласно стићи, то е врхъ най-
веће окретности, и лакоће душевне . . .
Штованје свјоје сталежа, штованје самога се-
бе, то е весма здрава крѣпост, коя нико-
му не шкоди.

(коначъ слѣдує)

О СВЕТОСТИ УЧИЛИШТА.

одъ

Стаматовића.

(коначъ изъ бр. 6.)

2) Ако се у школама правило пристой-
ности и нравствености у душу младића узза-
цѣлый и његовъ животъ удуби, онда є до-
бро! то ће оно тако вѣчно остати. Ви тѣ-
чите у јеатре, ви млади люди, а зашто?
шта чујете и видите ви тамо? добро и зло;
покварено тако што, што разумъ заврће а
вкусъ квари и дивљачи, како годъ и оно,
што образацъ за разумъ, вкусъ и нравстве-
ность быти може. Ако ви узедете све ове
здраве и нездраве плодове преко реда, то
тежко вами; јеръ на жалостъ неможе се каза-
ти „нашъ є јеатеръ светъ.“ Предобразци и
основи старыји Аутора некој Вамъ и о томъ
ненарушимо — света правила буду. Ништа
не треба да се чувствама допада, што разумъ
одбације, и што нравственость съ „proscil
profanum“ пртерује и исклучује. — Ви
читате и много и свашта све једно съ дру-
гимъ. Невалјо є посао, кадъ то безъ прак-
тика, безъ чертежа, и безъ намѣре быва.
Зло читанје и источно одъ опіума дружство
једнако є нездраво и опасно. И овдѣ и ондѣ
јду се лица и душе, и овдѣ и ондѣ тако се
напрежују, да се найпослѣ изможде. — Ви изъ
књига изводите. Но само што є у једной
књиги свето, и што є чисто сачувано, суво
сирѣч злато треба да изводите. Нигда се
младъ човекъ толико не показује, какове є
памети, или є безъ памети, каковогъ є вку-
са, или є безъ вкуса, какове є намѣре, или
є безъ намѣре као онда, кадъ изъ књига
што извлачи. Жалостна є оно главура (ћуш-
ка), коју духъ, намѣра, цѣљь, сердце не
оживљава.

3) Найсветије є у човеку дакле и у мла-
дићу духъ и његовъ; јеръ онъ освећава тѣло.
Свето писмо двоици избрањима младићима
Јосифу и Даниилу не зна благороднију похвалу
дати одъ ове: И духъ Божији био є у
њима; а и самъ онай, кога свето писмо
као најчистији цвѣтъ човечности представља,
био є у светомъ духу изображенъ, и ма-
сломъ радости надъ свима другима смертны-
ма помазанъ. Генијемъ називамо мы у човеку
оно, што є у ићему божествено, што у иће-
му живи, што га управо характеризира, по-
буђује и одушевљава; пакъ какова є то сре-
ћа, кадъ є овай надземнији Ангел у младићу
само чистъ, светији Гениј, кои оно само на
свомъ путу, што є најблагородније, за себе
избира; све пакъ, што є подло и невалјо,
или неће ни да погледа, или га презире; са-
мо у пайвећој чистоти съ чистымъ духовима
живи онъ; то є и његовъ елементъ, и његова ду-
ша, кругъ и његове радености. Онъ гдѣкогъ
похвалениогъ списателя одбације, какогодъ и
онай, што є непристойнији образъ изъ цер-
кве съ изрикомъ избаџио „Наполѣ одав-
ђе; ништа светогъ у теби нема.“ —

Ово чисто и божествено нека свакиј мла-
дић у себи сачува и изобрази; оно є нај-
ићнији образъ изнутрашићъ суштства. Ово
чисто божествено нека свакиј учитељ у свомъ
ученику, као свомъ младомъ пријатељу при-
позна и познати научи се, да то люби, почи-
тује, и изображава! У ићему стоји једногъ чо-
века права сила, и његова најчистија срећа, и
и његова душевна мудрост. — Но ахъ! ништа
се тако лако не обезсвећује као ово светили-
ште! ова се лебесна икона лако калиј! овай
се бисеръ тако лако изгубити може! кадъ се
онъ погази, тко ће га сложити? тко ли ће
му првији и његовъ лицъ, и његову чисту свѣт-
лост дати. Некој се дакле свакиј младић запита:
има ли у теби што свето? и шта є то?
како си ты то сачувао, и како си га
изобразио? Свакиј, кој се учи, младић,
нека себе запита: шта є теби у наукама све-
то? и коју науку ты за свету држишъ? ко-

иой бы си до основе допрети желio? Еси ли
тамо доспъо? Привлачи л' те юшть она не-
беснымъ и непреоборимъ привлакомъ;
кои су ти списательи и кое основе светe?
шта бы и наради читао? чимъ ти се сердце
и душа побуђуе? шта преводишъ и найдра-
говольниe и найвѣриe? Живиши ли ради съ
великимъ или съ малымъ духовима, съ Ан-
гелима или съ Гергесинцима? Имашь ли ты
радо правило? ерь ништа светiегъ нема одъ
реда и правила. Имашь ли га ради свуда,
у наукама, у мыслима, у владаню, у по-
слу, у одѣлу и у тѣла мицаню? Или ты
свуда само, што е повершио, малотраје,
безстыдно, неразумително и непристойно,
простачко - обите брбланj, милуешъ и по-
читуешъ!

Запытайте себе о томъ о младићи! предъ
олтарима найсветиe свiю времена мужева, кое
мы почитуемо. Метните покрай тога руку
на ваше сердце и поштени будите.

ПРОРЕЧИШТЕ (ORACULUM).

одъ

Професора Исааковића.

(Продужено)

Садъ се опеть подъ сѣницу посаде: а
Хариклеа преповедати стапе слушаюћемъ
младићу поводъ и случай, кои су є на смрть
опредѣли.

„Ты добро знашь, Полидоре, како су
насъ Богови здраво гонили! Войска наша бы-
ла є получена, младићи и мужеви наши поуби-
янни, младе и дѣвойке у освоене градове за-
робинj продате. Еуфесъ скупio є проче Ме-
сценце, преселимо се у Итому, подигнемо
нове обкопе, сазидамо нове зидове, да бы
се одъ Шпарте сачували.

„Првый соборъ народа покаже нашу бѣд-
ностъ. Нико, осимъ дрктаюћи стараца, не
дође на тржиште, мало младића, а юшть
манj мужева. Мы пакъ жене лежале смо по
прквама, и молиле свирѣпе за помоћь Бого-
ве; а дѣца вриштала су у пустымъ кућама.

„Онда сте насъ вы, младићи и мужеви,
последня наша надежда, оставили, и отишли
противъ Шпарте, а мы смо были сасвимъ
остављни. Итому є онда пустомъ каквомъ
граду наличило, куда се годъ погледало,
видило се мокры очi, плачны образа, и
бледы лица. Онда су послали Ефтиде у
Делфъ, Аполла да пытаю: шта Мессеня чи-
нити мора, Шпарту да побѣди? У страш-
ливомъ и немирномъ чеканю изгледали смо
на вѣстника. Шта ће Аполло одговорити?
было є едно једино пытанj свiю Мессенаца,
а сузе и несрећу прорицаюће машанj главе,
одговоръ є на то пытанj био.

„Едва једаредъ поврати се вѣстникъ изъ
Делфа, тежко раињъ одъ Шпартанаца кодъ
Амфе. Вика читавогъ народа пратила га є
на тржиште. Дрктаюћи скуне се Ефтиде;
погледи свiю были су на вѣстнику, башь
као да су изъ лица нѣговогъ страхъ или на-
дежду читати хотѣли. Онъ преда божiй од-
говоръ у руке краля, а притомъ одъ слабо-
стi на землю падне.

„Краль Еуфесъ одпечати одговоръ. Мр-
тва тишина по народу. Краль побледи као
мртвъ, одговоръ му изъ руке испадне; други
га подигне, прочита, и одъ тежкогъ у-
жаса руке къ небу пружи. Ясна, страха пу-
на вика народа до плавогъ чакъ подигне се
неба, тако, да се нама женама срце тресло.
Мы полетимо изъ дома, станемо пытати:
шта є? и нико намъ незнаде несретну божiю
заповѣдь казати.

„Свакiй є слутiо на несрећу, и опеть є
свакiй ясно викао, и желio одговоръ Аполла
чuti. Едва се једаредъ краль на трибуну
попиe, и прочита свима непресѣцаюћимъ гла-
сомъ несрећу доносећи одговоръ „изъ кра-
љевогъ колѣна Ефтида, вы Мессенци, жер-
твуите једну дѣвойку пакленымъ Боговима
иоћу тайно на жертву! Коцка такову нека
избере, пакъ ће вамъ Богови срећу дати.“

„Ясно є викао народъ противъ неба, и
молio Богове за срећу; укочени и бледи, не-
движими и нѣми као кипови какви стаяли су

Ефтиде, у землю непрестанце глађаоји. Ни једанъ се не јудити смо што говорити, матере су се дерале, и бѣгали у наручју кћерји свои, ны су рукама грлиле и са одбѣомъ својомъ покривале. Ахъ, било је, као кадъ бы жертвенији ножъ све кћери Ефтида заклати морао.

,Отцеви су дизали очи, па са сузами сматрали кћери своје; гдикои одъ ны пружали су руке Боговима, и явно благодарили, што никакви кћерји ни су имали. Ни једанъ одъ Ефтида уста отворио није; они су једанъ другомъ у наручју падали, безъ да су се и погледали.

(Продужите се)

МАРКО МАРТИНОВИЋ.

одъ

С. Даниловића.

Грофъ Федоръ Караџай слѣдуюће у явнимъ листовима пише: Едномъ Перастинцу, ученомъ и славномъ Млѣтакомъ морепловцу, Марку Мартиновићу, има царскоруска марина за право образованѣ и науку свои морски официра благодарити. Кадъ је Царь Петаръ Великій, основатель славе и благостоянїя Руске државе, свое велико путованї по европейскимъ главињимъ градовима предузео, обрати се къ Млѣтакој републики съ томъ прошињомъ, да бы она благороднымъ младићма одъ првых фамилиј изъ његовогъ царства дозволила, да се у Млѣткама ученю различиты наука посвете. Чрезъ то бы они временомъ искуси и вредни морски официри постали, па бы тако једанпутъ, савезио съ републикомъ, главному непріятелю Христіјанства у ондашња времена, съ большимъ успѣхомъ на супроть стати могли. Сенатъ Млѣтаки, поносећи се за таково одличије, што је царь Петаръ, кодъ толикихъ други већи држава, њега изабрао, не само је дао једну собствену за те питомце уредити палату, него је и опредѣлио за то особито го као директора наука, ученога и славнога морепловца, Марка Мартиновића. Вы-

соко почитаније и довѣре постъ директора, скупа са узаимномъ склоносћу, побудило је ученике къ великому трудолюбију; и найљепшији успѣхъ одговорио је памћрењу републике — цара задовољити. По окончанију теоретичномъ ученю, да би се исто практичнимъ упражненіјама къ савршенству привело, дао је сенатъ једну малу ескадру скотовити, са оружјемъ снабдѣти, и директору Марку на расположење предати, и њему такођер и команду те мале флоте съ неограниченимъ пуномоћијемъ повѣрити. Съ овомъ маломъ ескадромъ доплива Мартиновић са своимъ драгимъ питомцима право у свою домовину, малый градъ Перасто, у заливу Катарскомъ. Садъ јимъ зада овде још љеколико урока практични у каналу, затимъ проплива съ њима средиземно море уздужъ и попреко. Вративши се у Млѣтке, прогласи свое ученике, да су за сваку активну морску службу савршено способни. За ово одъ сената великудушио буде награђенъ, а одъ стране цара Петра Великога съ царскомъ штедросћу обдаренъ. — Марко Мартиновић је родио се 15. Јулија 1663. год. а умро је на скоро после окончаногъ изображенїја, и њему преданы Руски младића, 28. Октоб. 1716. лѣта. У 1711-ој години дао је једну икону у Млѣткама измоловати, коя њега съ његовимъ ученицима представља. Ова је четири и поль стопе висока, а три и поль широка. Онъ сѣди гологлавъ у чисто црномъ одѣлу; предъ њиме види се на столу земнији кругъ једна хидрографска мапа и једанъ компасъ. Око стола три ученика стоје, остали сѣде и съ ученицима забављају. Како онъ, тако и ученици, имају мале црне бркове. Овако изгледа та икона. Кадъ је мужка породица Мартиновића изумрла, женскога пола његове наслѣднице поклону ту икону граду Перасто, у почетку овога вѣка. Поставе је у градскомъ дому у магистратској дворани, гдѣ још и сада позорностъ свакогъ страногъ, као исторично художествено дѣло, на себе привлачи.

ДОПИСИ.

У Земуну на Видовъ Данъ 1842.
(задоцнѣно)

Другій данъ Духова отворила се у Бѣограду подъ покровителствомъ самога Княза Србска Академија, т. є. Дружтво Србске Словесности. О овомъ ћете сигурно у Бѣоградскимъ новинама точно извѣстіе читати. Ј самъ тамо био, и тому торжеству присутствовао. Срце ми је у радости пливало, видећи да је добаръ темель положенъ будућој слави и дики Србской на пољу просвѣштена и словесности. И на овомъ ће се не мањ ловоръ зеленити, као и на пољу Србскога юначства. Само да Богъ удали зависть и неслогу, те вѣчите свегубилеца народа Србскогъ: да неби иначе ово прекрасно заведеніе јошь у пуши увело. Не, не! Оно некъ до вѣка цвѣта; иека му тихій повѣтарацъ не само по цѣломъ Србству, него и по читавомъ Славенству сладки миришъ разсина! — Мы Срби свашта смо кадри зависти; али проклета зависть и злоба свега намъ коренъ подгриза. Ове намъ главе подићи недаду; ове ће насть найпосле и у прошастъ бацити. О томъ што је свѣдоћбе како стара и нова политична, тако и литерарна историја наша! Зато и сада при овомъ заведенію срце ми стрепи!! —

Објављеніе о Пештаанско - Будимскомъ Скоротечи примјо самъ. Ако ме преиумерирали иште, явите ми, да овде на пошти предплатимъ. Овимъ путемъ свагда найуредније добијамо новине. Надамъ се, да ће Срби ово новорођено словесности свое чедо обѣручке загрлити, а то зато, што ће се у њему развијати науке и умѣтности; што ће се у њему радити о укрѣпљењу Србске народности, о устројењу Србконародније школа, о изражењу народногъ језика Србскогъ; што ће онъ вальда литељаторе Србске, кои досадъ дремаху, подићи, да у њига баремъ свое саће слажу и дену; што ће онъ найпосле и срца лѣпотица наши облагородавати. Шта користије, шта ли побољшање бити може за Срблѣ? — Желити је само, да Скоротечи све оно далѣ одъ себе уклани, што бы къ неслоги и разлијану служило.* — Вы тамо на мѣсту имати можете доволично втеченіја. Употребите га дакле; чувайтега овогъ новорођенога вѣстника Србскогъ, да незаиће на странпутицу раздора; ушућуйте га, и поспѣшите му (и я ћу одъ мое стране), да намъ свагда лѣпше гласове о миљомъ Србству доноси. Али га и юначки

* Скоротечи ће ступати путемъ трезна, здрава разума, путемъ истине и любави; дѣлати искрено и поштено: па ће му бити савѣсть чиста и мирина — ако се Зловоля на њига разрогачи, и поводъ распри даде. Но при свемъ томъ Скоротечи ће до крайић сиље свако препиранѣ избегавати.

браните (а и сваки ће родолюбацъ), ако бы се по несрѣти користолюбивыи клеветникъ подигао на љага, као што је збило се съ покойномъ Иовиномъ покойнога Арнота! —

Мы овде съ радосћу читамо у Народнимъ Ноћијама, како предобрый народъ нашъ великудущие жертве признаша на Матицу Србску. Лѣпо је одъ народа; но лѣпше ће быти одъ Матице, кадъ свою дѣятельность на користь и изображенїе народа показавати стане. Тврдо се надамо, да ћемо исту до скора видити, ако само себичностъ, ово гијусно съме сваке несрѣће, у ю се угњедила ни је! — Но је самъ одъ мое стране доволично увѣренъ о обзору основателя, приложника и тамошињи членова Матичини. За умній пакъ напредакъ љињи доста ми ємчи родолюбие и высокочуценостъ љињи г. г. предсѣдника. Они ће на све гране дѣятельности втеченіја имати. Они ће свакогъ члновника на строго извршиванїе дужности опоминати, а нарочито настоявати, да се ово свето заведеніе чрезъ суету и словолюбие у подозрѣњу кодъ народа не доводи. — ***

У Сегедику 18. Јула 1842.

Данаасъ будемъ позванъ на таковыи изпитъ, гдѣ су ићижногъ пола дѣца свой годишни трудъ и знаиѣ явно многимъ присутствуюћимъ особама показивала. Овай изозивъ у толико ми је милъ био, што самъ се надао, да ћу између друге дѣце и Србску ю љадежду наћи. И заиста се у љадежди преварјо нисамъ. После дужегъ могъ тамо бављенъ, почемъ су се лѣни послови показивали, и дѣца се у Французкогъ и Нѣмачкогъ језику читаню и декламирању показивала, на велику мою радость дознамъ, да су дѣца Србске љадежде тамо, и да вамъ истину кажемъ, душе ми мое! најбољѣ су се и у пословима женскимъ, и у читаню и декламирању Французкомъ и Нѣмачкомъ показале, и обште благоволије добије. Шта мыслите, шта ми је срце онда осећало? Та чувства су ми се сва у сладкомъ изумију тошила, кадъ самъ видio, и самъ искусио, да сама наравъ наше миље Србкиње преко свијо други люби. — Али мы, ахъ! мы смо у свему ишакъ стражни остали. Камо, и гдѣ су тако лѣни заведеніја кодъ Србалија? Камо у Србству нашемъ такове школе, гдѣ бы се наше Србкиње изображавале? Гдѣ су намъ књиге за изображенїе ума и срца лѣпомъ нашемъ полу наменѣне? Нема тога кодъ насть. Та бацимо погледъ на ићимачко књижество, колико кодъ нији сваке године, и одъ какве важности књиге, ићижномъ полу посвећене и наменѣне, излазе, пакъ ћемо се чудити и дивити, а и кајемо се сами, што иловимъ стопама неслѣдујемо!?

ДОМАЋЕ ВСТИ.

Пешта. 25. т. м. Нъ. Высочество Ерцхерцогъ Јосифъ, Кралевине Палатинъ, 23. т. м. изъ Бече у пожеланимъ здраву приспоје је преко Алчути у Будимъ, а данасъ отишао опетъ у Алчути.

Пешта. 20. т. м. Комерцијалина Пештанска Банка данасъ се отворила у овдашићемъ трговачкомъ дому. Акционери на вратъ на носъ иду, и припадајуће новце положају. Већ је знаменита оума положена. Банка ће послове свое по гласу штатута одма започети. — Ово заведеније бытје не само за трговце, но и за остале отечественике како одъ материјалине, тако и одъ моралне користи. Баремъ ће се тимъ укинути онай страшнији и незаконији интерес, који узиматиљи приватнимъ людма илаћати принуђени быаху!

Говоръ је, да ће се будућа Дјета у Пешти држати.

Сомборъ 16. т. м. Јуче око 11. сатиј предъ подне у повратку свомъ изъ Будима приспоје је къ нами Высокопреосв. Гд. Епископъ Вршачки Јосифъ Рајчићъ, а данасъ је преко Байше у Сенту одпотовао.

У Клаузенбургу је 18. Јуна око 12. сатиј у подне примѣтio се тако за једань минуту трајући земљотресъ у управи одъ истока къ западу, што је особито у вышшимъ предѣлима осећалосе.

СВЕСЛАВЕНСКЕ ВСТИ.

Изъ Липске. Кодъ насеље је скучило се неколико млади Србала, *) који су основали „Serbske Towarstwo.“ Членови овогъ дружства сваке недеље падајући сдајући ће се састајати, и тако се свомъ материнскомъ езику декламирајући и читајући учити и научити. Они су између себе избрали једногъ предсѣдника и нервоводитеља (listownika); а да бы више другова имали, и покрай ти осталы Славенски народи езику научити могли, у дружство свое призвали су још и једнога Србина одъ полдневни Србала, једнога Бугарина и једнога Поляка. У бесѣдама су весели, прилѣжни и ватренки.

Ово друштво намѣрава најљепша поетична дѣла, која су већ досад је у Србскомъ *) езику написана, скучити, и съ латинскимъ писменима у новосрбскомъ правопису (као што су Смолерове „Serbske pjesnički“ и Жорданова писменница — Grammatik der windisf-serbischen Sprache), подъ насловомъ: „Nowoserbske basne a pjesne,“ што пре и лѣпо наштампава. Што новаца одъ ове книжице падне, обратите се на умноженије капитала, изъ којега бы се нове Србске књиге за нашъ ***) народъ издавале.

(Jut'ničzka Nowiny za Serbow.)

*) Лужички. **) Лужичко-Србскомъ. ***) Лужичко-Србскиј.

Листъ овай излази два пута у седмици, скакога Четвртка и Недеља, Четврткомъ на по табака съ обра зомъ ишива, а Недељомъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакој ц. кр. пошти съ полгодишињомъ цѣномъ за издавање 5. фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у експедицији Пештанско-Будимскога Скоротече, а ходећи се при учредничству у Пешти у Бедемској улици (Bastei Gasse) № 349.

КЊИЖЕВНЕ ВСТИ.

Изъ Загреба. Друга књига „Kola“ готова је, и већ се починије штампати. Познати г. г. издаватели објављују исту веле: „Мы смо о добромъ правцу наше сврхе увѣрени. Наша је намѣра немомична. Нама треба, да се познамо; треба да се о стварма књижевства нашега, као и темељи нашега препороџења, као и о другимъ предметима, који народу нашемъ врло близу срца леже, искрено поразговоримо; рѣчују: треба да се мы освѣстимо и народъ да освѣстимо, да знаје цѣнији своя права, свое благо и тимъ да постане срећнији синъ и вѣрнији бранилацъ (найпаче душевно) домаћине свое“ — Предплатна цѣна је 40 кр. у сребру. У Пешти предплату прима и Учредничество ових листова.

Изъ Пеште. Г. Коларъ свршио је свой Путописъ по Италіји, и скоримъ ће га штампати.

Овде у Каролијевој типографији штампаје за Словаке — при данашњимъ околностима — преважно дѣло „Duchownj Spěwňk,“ и то 18.000 екземпляра: на 12.000 већ је предплаћено! Изгледъ је, да ће — када дѣло изађе — и осталы 6.000 екземпилара разграбљени быти, и да ће се штереотипно изданије одма придеузети.

PUTЪ ПО СВѢТУ.

У свима предѣлима Велике Британске и Ирске, збогъ непрестано растеће народне потребе, држе се скучиштине. Рѣчије Буркесъ, вели „Хроникле,“ свакому је врло добро позната: цѣлый народ је иште хлѣба. Фабричне Вароши немогу мно жину свои радина, који што заелужити прилику не мају, да изразију. Тко ни је ондашњи синъ, тай се одпушћа. У Вигану преко цѣлога дана многе обители прележу у постели; јефбо је гладъ лакше лежећи трпити и подносити.

Отоманска Порта, на мејсто досадашњег Мухамеданскога календара, узела је Христијанскиј, и то старый Грчкij.

У Петербургу 1-а Јула обдржавани су сребрни сватови Нъ. Велич. Цара и Царице Руске.

Цѣна ране у Пешти 24. Јула. Грошић. 6. вр.

	најбоље	средње	лоше
Пшеница	195	180	170
Наполица	—	150	140
Ражъ	123	120	115
Счамъ	90	87	85
Зобъ	84	80	76
Проя	—	—	—
Жута каша	—	—	—
Кукурузъ	124	120	—
Св. меса једна фунт.			

Станѣ Дунава.

23. Јуліа 6' 7" 9" — 24. Јул. 7' 0" 6" — 25. Јул. 7' 11" 0" — (надъ 0.)